מקשה הגמרא: וְלִמַּאן דְּאָמַר – רב ששת הסובר שהֵילְךְ פָּטוּר, אַמַּאי אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְמַעוּטֵי קַרְקַע מְשֻׁבָּעָה – מדוע צריך פסוק ללמד שאין נשבעים על הקרקעות, הָא כָּל קַרְקַע קיימת ומזומנת היא לגבותה, והֵילְךְ הוּא, ולכן פטור משבועה.

מתרצת הגמרא: אָמַר לְךָ רב ששת, אִיצְטְרִיךְ קְרָא – יש צורך בפסוק זה הֵיכָא – למקרה שתובע את חבירו שתי קרקעות והנתבע מודה לו בקרקע אחת, ומדובר דְּהָפֵךְ בָּהּ בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, ואין זה הילך כיון שהנתבע הזיק אותה ועליו לשלם את הנזק. ולמלמדנו הכתוב שכל הודאה בקרקע אינה מחייבת שבועה. אִי נָמֵי – תירוץ נוסף, שצריך את הפסוק לְהֵיכָא – למקרה דְּטָעֲנוּ – שתבע ממנו כֵּלִים וְקַרְקָעוֹת, וְהוֹדָה הנתבע בְּכֵלִים ולא אמר עליהם הילך, וְכָפַר בְּקַרְקָעוֹת, ואין זה הילך כיון שלא הודה בקרקעות, ולמלמדנו הפסוק שאין נשבעים על כפירת קרקעות.

הגמרא מוכיחה מברייתא שהילך חייב: תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי – ששנה רָמֵי בַּר חָמָא, אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִין שפוטרים את עצמם בטענת פטור, צְרִיכִין שיזכה בטענתם בְּפִירָה בְּמִקְצָת וְהוֹדָאָה בְּמִקְצָת, ורק אז הם נשבעים שבועת השומרים שהבהמה אינה ברשותם. וארבעת השומרים הם, שׁוֹמֵר חִנָּם שחייב רק בפשיעה, וְהַשּׁוֹאֵל שפטור רק אם הבהמה מתה מחמת מלאכה, נוֹשֵׂא שָׂכָר – שומר הנוטל שכר עבור שמירתו, שחייב בגניבה ואבידה ופטור באונסים, וְהַשּׂוֹכֵר בהמה כדי לעבוד בה ומשלם עבור השכירות, יש אומרים שדינו כשומר חינם ויש אומרים שדינו כשומר שכר. וכיון שצריך בפירה במקצת והודאה במקצת, ויש עוד בהמה שעליה אנו דנים האם הוא חייב או פטור, נמצא ששבועת השומרים היא רק באופן שהמפקיד טוען שנתן לשומר שלש בהמות לשמור. ועל בהמה אחת מודה הנפקד, וזו הודאה במקצת, ועל הבהמה השניה טוען הנפקד שלא היו דברים מעולם או שהחזירה כבר, וזו כפירה במקצת, ועליה הוא נשבע שבועת מודה במקצת. ועל הבהמה השלישית טוען השומר שנגנבה, ועליה הוא נשבע שבועת השומרים שאינה ברשותו. ומבררת הגמרא, הֵיכִי דָּמֵי – כיצד מדובר, לַאו דְּאָמַר לֵיהּ הֵילְךְ – האם לא באופן שהשומר מודה שהבהמה הראשונה קיימת, ואם כן זה הילך, ומבואר שהילך חייב.

דוחה הגמרא: לֹא, מדובר דְּאָמַר לֵיהּ המפקיד לשומר שָׁלֹשׁ פָּרוֹת מָסַרְתִּי לְךָ וּמֵתוּ בּוֹלְהוּ בַּפְּשִׁיעָה, וְאָמַר לֵיהּ אִיהוּ – השומר, חָדָא – פרה אחת לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם, ולא קיבלתי ממך לשמירה אלא שתי פרות, וְחָדָא – ופרה אחת מֵתָה בְּאוֹנֶס ועליה הוא נשבע שבועת השומרים, וְחָדָא – ופרה אחת אני מודה שמֵתָה בְּפְשִׁיעָה דִּבְעֵינָא שַׁלּוּמֵי לָךְ – ועלי לשלם לך עבורה, דְּלַאו הֵילְךְ הוּא, שהרי אינו מודה בפרה אלא בחיוב ממון עבור הפרה.

הגמרא מקשה על דינו הראשון של רבי חייא (לעיל ג.) שאם יש עדים שמעידים על מקצת התביעה, צריך הנתבע להשבע שבועת מודה במקצת: תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי – ששנה אֲבוּהּ דְּרַבִּי אַפְּטוֹרִיקִי בריייתא שיקשה ממנה לְרַבִּי חִיָּיא קַמַּיְיתָא – על דינו הראשון של רבי חייא. האומר לחבירו מָנֶה לִי בְּיָדְךָ וְהִלָּה אוֹמֵר אֵין לְךָ בְּיָדִי כְּלוּם, וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ חֲמִשִּׁים זוּז, יָכוֹל – האם יִשָּׁבַע שבועת מודה במקצת עַל הַשָּׁאָר, תַּלְמוּד לוֹמַר (שמות כב ח) 'עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא וְהֹ', כלומר שאומר שרק את זה הוא חייב ובשאר הוא כופר, ולמדו חכמים שכוונת הפסוק לחייבו שבועה על מה שכפר. ויש לדייק מלשון הפסוק 'אשר יאמר' שרק עַל הוֹדָאַת פִּיו אַתָּה מְחַיְּבוֹ שבועה, וְאִי אַתָּה מְחַיְּבוֹ שבועה עַל הַעֲדָאַת עֵדִים.

מתרצת הגמרא: מַתְנִיתָא קָא רָמֵית עָלֵיהּ – וכי מברייתא יש לסתור את דברי דְּרַבִּי חִיָּיא, רַבִּי חִיָּיא תָּנָא הוּא וּפָלִיג על הברייתא. מקשה הגמרא: וְהָא קָרָא קָאָמַר – הלא הברייתא למדה זאת מפסוק. מתרצת הגמרא: לדעת רבי חייא, הַהוּא – פסוק זה בא ללמד חיוב שבועה לְנִתבע שמּוֹדֶה בְּמִקְצָת הַמַּעֲנָה, ולומדים בקל וחומר שגם עדים מחייבים שבועה כשמעידים על מקצת הטענה, שהרי אין פסוק למעט שבועה בהעדאת עדים.

מבארת הגמרא: וַאֲבוּהּ דְּרַבִּי אַפְּטוֹרִיקִי ששנה את הברייתא אָמַר לָךְ, שבפסוק ההוא יש שתי תיבות, כְּתִיב 'הוּא' וּכְתִיב 'זֶה', חַד – תיבה אחת באה לְחַייב מוֹדֶה בְּמִקְצָת הַמַּעֲנָה בהודאת פיו, וְחַד – והתיבה השניה באה לְלמד על הַעֲדָאַת עֵדִים במקצת מהטענה דְּפָטוּר הנתבע משבועה.

שואלת הגמרא: וְאִידָךְ – רבי חייא מה ילמד משתי תיבות אלו. משיבה הגמרא: חַד – תיבה אחת באה לְחַייב מוֹדֶה בְּמִקְצָת הַמַּעֲנָה בהודאת פיו, וְחַד – ותיבה אחת באה לְלמד שכדי לחייב שבועת מודה במקצת צריך הנתבע להיות מוֹדֶה מִמִּין הַמַּעֲנָה, אבל אם תבעו חיטים והודה לו בשעורים פטור אף משעורים.

שואלת הגמרא: וְאִידָךְ – התנא של הברייתא מנין הוא ילמד שצריך שתהא הודאה ממין הטענה. משיבה הגמרא: מוֹדֶה מִמִּין הַמַּעֲנָה לֵית לֵיהּ – התנא של הברייתא סובר שאין צורך בהודאה ממין הטענה כדי לחייב שבועת מודה במקצת, וְכָבַר לֵיהּ בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, דְּתָנַן (שבועות לח:), טָעָנוּ חִטִּין וְהוֹדָה לוֹ בִּשְׂעוֹרִין פָּטוּר, זו שיטת חכמים. וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל מְחַיֵּיב שבועה על כפירת החיטים: הגמרא מביאה מעשה שפסקו הלכה כדיני הראשון של רבי חייא: הַהוּא רַעְיָא – מעשה ברועה דַּהֲווּ מָסְרֵי לֵיהּ כָּל יוֹמָא חֵיוָתָא בְּסַהֲדֵי – שהיו מוסרים לו בני העיר בכל יום את בהמותיהם בפני עדים, ואמרו לו שלא יחזיר את הבהמות אלא בפני עדים. יוֹמָא חַד מְסָרוּ לֵיהּ בְּלָא סַהֲדֵי – יום אחד מסרו לו בהמות שלא בפני עדים, לְסוֹף היום כשבאו הבעלים לקחת את הבהמות, אָמַר לְהוּ הרועה לֹא הֲיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם, כלומר היום לא קיבלתי בהמות לשמירה. אָתוּ סַהֲדֵי – באו עדים, אַסְהִידוּ בֵּיהּ – והעידו ברועה דְּאָכַל תַּרְתֵּי מִינַייְהוּ – שאכל שתים מהבהמות שנמסרו לו באותו יום. אָמַר רַב יִרְמְיָא, אִם אִיתָא לִדְרַבִּי חִיָּיא קַמַּיְיתָא – אם הלכה כדינו הראשון של רבי חייא שבהעדאת עדים על מקצת הטענה מתחייב הנתבע שבועת מודה במקצת, מְשַׁתַּבַּע אַשְׁאֳרָא – צריך הרועה להשבע שלא קיבל יותר משתי הבהמות שאכלם, שהרי יש עדים על שתי בהמות. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי, אִם אִיתָא מְשַׁתַּבַּע – וכי אם הלכה כרבי חייא חייב הרועה להשבע, וְהָא גַּוְלָן הוּא, שהרי עדים העידו שאכל בהמות שאינם שלו, וכיצד יהיה נאמן בשבועה. אָמַר לֵיהּ רב זירא, שְׁבָנְגְדוֹ קָאֲמִינָא – כוונתי היתה שישבע התובע שכך וכך בהמות הפקיד בידו ויטול, ובתקנת חכמים שבמקרה שמוטלת שבועה על חשוד, מעבירים את השבועה לתובע שכנגדו.

מקשה הגמרא: מדוע הוצרך רב זירא לדינו של רבי חייא כדי לחייב את הרועה שבועה, הֲשְׁתָּא נַמִּי דְּלֵיתְא לִדְרַבִּי חִיָּיא – הלא גם בלי דינו של רבי חייא נְחַייְבֵיהּ שבועה מִדְּרַב נַחְמָן, דְּתָנַן, האומר לחבירו מָנֶה לִי בְּיָדְךָ והנתבע אומר אֵין לְךָ בְּיָדִי כלום, פָּטוּר משבועה. וְאָמַר רַב נַחְמָן, שמדרבנן מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ שְׁבוּעַת הַיֶּסֶת שאינו חייב לחבירו כלום, וגם כאן נחייב את הרועה להשבע שבועת היסת, ונעביר את השבועה לתובע שכנגדו. מתרצת הגמרא: השבועה דְּרַב נַחְמָן תַּנָּאתָא של חכמים הִיא,

---

המשך מהעמוד הקודם

הבין אף דבר, גוזמא גדולה בזה, אלא שכרגיל אצל רבים, בטח התחיל ללמוד בסדר הפוך [כי בסוג שלו לימוד האמור צריך להתחילו בחלק של אגרת התשובה ואחר כך חלק ב דתניא ואחר כך חלק ראשון], ועכ"פ יעשה זה כנ"ל עתה, או מתאים יותר שלאחרי שילמוד אגרת התשובה ילמוד קונטרס ומעין, ובהשתדלות יבינהו גם כשילמוד בעצמו, וישיגו אם בלוד או אצל צעירי אגודת חב"ד, אלא שמובן וגם פשוט שבפעם הראשונה שלומדים אין מדייקים על כל תיבה כ"א תופסים כללות הענין ואח"כ לדייק יותר ועל דרך לימוד הגמרא, ויהי רצון שיעשה כהאמור, והשי"ת יצליחו.

וְתַקַּנְתָּא לְתַקַּנְתָּא לֹא עֲבְדִינַן – ואין חכמים מתקנים תקנה כדי לחזק תקנה אחרת. וכיון ששבועת היסת היא תקנה דרבנן, לא תיקנו חכמים שאם המחוייב שבועה אינו יכול להישבע, שכנגדו נשבע ונוטל.

הגמרא חוזרת לדון בדברי אביי שאמר שאי אפשר להשביע את הרועה ביון שיש עדים שגזל, וגזלן פסול לשבועה. מקשה הגמרא: וְתֵיפּוֹךְ לֵיהּ – יכול היה אביי ללמוד שהרועה אינו יכול להישבע משום דַּהֲוָה לֵיהּ רוֹעֶה, וְאָמַר רַב יְהוּדָה, סְתָם רוֹעֶה פָּסוּל לשבועה, משום שהוא רועה בהמותיו בשדות אחרים. מתרצת הגמרא: לֹא קַשְׁיָא, הָא – רב יהודה שאמר שסתם רועה פסול לשבועה, דיבר על אדם שרועה בהמות דִּידֵיהּ – של עצמו, שנוח לו שבהמותיו ירעו בשדות אחרים המשובחות יותר ממרעה של הפקר, אבל הָא – כאן מדובר ברועה בהמות דְּעַלְמָא – של אחרים, ויש להניח שהוא לא חוטא ומרעה אותם בשדות אחרים, כיון שאין לו תועלת מכך. דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי – שאם לא תאמר כך, אֲנַן חֵיוָתָא לְרוֹעֶה חֵיכִי מַסְרִינַן – כיצד מותר לנו למסור בהמות לרועה, והלא אנו מכשילים אותו באיסור גזל, וְהָא כְּתִיב (ויקרא יט יד) 'וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל', אֶלָּא על כרחך יש חֲזָקָה שאֵין אָדָם חוֹטֵא וְלֹא לוֹ – אם אין לו הנאה מהחטא, ולכן רועה שמקבל מאחרים בהמות לרעות, מסתבר שלא יתן להם לרעות אלא במרעה של הפקר.

שנינו במשנה (לעיל ב.): שנים אוחזין בטלית, זה אומר אני מצאתיה, וזה אומר אני מצאתיה, זה אומר כולה שלי, וזה אומר כולה שלי, וְזֶה יִשָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵחֲצְיָהּ וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה, ויחלוקו [וכו']:

הגמרא דנה על איזה חצי הם נשבעים. מבררת הגמרא: כשכל אחד מהם נשבע ונוטל חצי טלית, האם עַל דְּאִית לֵיהּ מִשְׁתַּבַּע – האם הוא נשבע על חצי הטלית שיש לו, ונוסח השבועה הוא 'שבועה שיש לי בה חציה', אוֹ עַל דְּלֵית לֵיהּ מִשְׁתַּבַּע – או שנשבע על מה שאין לו בטלית, כלומר שאין לו בה שליש או רבע, ונוסח השבועה הוא 'שאין לי בה פחות מחציה'. אלא שבנוסח הזה יש פתח לרמאות, שהרי הוא יכול גם להתפרש שאין לו כלום. פושטת הגמרא: אָמַר רַב הוּנָא, המשנה קיצרה בלשונה, דְּאָמַר – וכך הוא נוסח השבועה, שְׁבוּעָה שֶׁיֵּשׁ לִי בָּהּ, ואם תאמרו שמא כוונתי שיש לי בה רק שליש או רבע, על כן אני מוסיף וְנשבע שאֵין לִי בָּהּ פָּחוֹת מֵחֲצְיָהּ.

שואלת הגמרא: וְנֵימָא – ונאמר שישבע שְׁבוּעָה שֶׁכּוּלָּהּ שֶׁלִּי. משיבה הגמרא: וּמִי יַהֲבִינַן לֵיהּ כּוּלָּהּ – וכי אם ישבע כך ניתן לו את כל הטלית, הלא גם חבירו תופס בטלית, ואם אחרי שישבע שכולה שלו ניתן לו רק חצי טלית, יצא לעז על בית דין שאינם נוהגים בשורה שהרי הבעל דין נשבע שכולה שלו ומקבל רק חצי טלית.

שואלת הגמרא: וְנֵימָא שישבע שְׁבוּעָה שֶׁחֲצְיָהּ שֶׁלִּי, כמו שיקבל אחר כך מבית דין. משיבה הגמרא: אם הוא ישבע בנוסח זה, מָרַע לֵיהּ לְדִיבּוּרֵיהּ – הוא סותר בזה את טענתו שאמר כולה שלי. מקשה הגמרא: חַשְׁתָּא נַמִּי – גם עכשיו בנוסח שתיקנו חכמים הוא מָרַע לֵיהּ לְדִיבּוּרֵיהּ, שבתחילה טען שכולה שלו ועתה הוא אומר שרק אין לו בה פחות מחציה. מתרצת הגמרא: דְּאָמַר אני יודע שכּוּלָּהּ שֶׁלִּי, וּלְדִבְרֵיכֶם שאינכם מאמינים שכולה שלי והראיה שאינכם נותנים לי את כולה, שְׁבוּעָה – אני נשבע שֶׁיֵּשׁ לִי בָּהּ, וְאֵין לִי בָּהּ פָּחוֹת מֵחֲצְיָהּ.

הגמרא דנה במי שחשוד על ממון האם הוא חשוד גם על שבועה: כפי שהתבאר בסוגיות לעיל, השבועה במשנתינו אינה שבועת התורה, ושאל רבי יוחנן, וְכִי מַאַחַר שֶׁזֶּה תָּפוּס וְעוֹמֵד – מחזיק בטלית, וְגם זֶה תָּפוּס וְעוֹמֵד – מחזיק בטלית, שְׁבוּעָה זוֹ לָמָּה יש צורך בה, ומדוע לא נחלק את הטלית בין שניהם בלי שבועה. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שֶׁשְּׁבוּעָה זוֹ תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא, כדי שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד הוֹלֵךְ וְתוֹקֵף בְּטַלִּיתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ וְאוֹמֵר שֶׁלִּי הוּא. ומקשה הגמרא: וְנֵימָא מִינּוֹ דְּחֲשִׁיד אַמְמוֹנָא – נאמר על כל אחד מהם שמתוך שהוא חשוד על ממון, חֲשִׁיד נַמִּי אַשְׁבּוּעֲתָא – חשוד הוא גם על שבועה, ומה הועילו חכמים בתקנתם. מתרצת הגמרא: לֹא אַמְרִינַן מִינּוֹ דַּחֲשִׁיד אַמְמוֹנָא חֲשִׁיד אַשְׁבּוּעֲתָא, כיון שאיסור שבועת שקר חמור אצל בני אדם יותר מאיסור גזילה. דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי – שאם לא תאמר כך, הַאי דְּאָמַר רַחֲמָנָא – הדין שהתורה אמרה שמּוֹדֶה מִקְצָת הַטַּעֲנָה יִשָּׁבַע, אינו מובן, שהרי יש להקשות נֵימָא מִינּוֹ דַּחֲשִׁיד אַמְמוֹנָא חֲשִׁיד אַשְׁבּוּעֲתָא – שנאמר שמתוך שהוא חשוד על הממון יהיה חשוד גם על שבועה. ומוכח שחשוד על הממון אינו חשוד על השבועה.

דוחה הגמרא: הָתָם אִשְׁתַּמּוּטֵי קָא מִשְׁתַּמֵּיט לֵיהּ – שם במודה במקצת הוא לא חשוד על הממון לגזלו, אלא הוא רק משתמט מלהודות כיון שאין לו עתה מעות לפרוע, כְּדְרַבָּה – וכמו שביאר רבה לעיל (ג:). הגמרא מביאה ראיה לדחייה זו: תֵּדַע שלא חושדים אדם בגזילה אם אפשר לתלות את טענתו בהשתמטות, דְּאָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין אָמַר רַב חִסְדָּא, הַכּוֹפֵר בְּמִלְוָה שלא היו דברים מעולם, ובאו עדים והעידו שלוה, פָּשֵׁר לְעֵדוּת, אבל הכופר בְּפִקָּדוֹן ואמר שלא קיבל מעולם חפץ לשמירה, ובאו עדים והעידו שקיבל, פָּסוּל לְעֵדוּת. ועל כרחך החילוק הוא, שבמלוה אנו תולים שאין לו עתה מעות לשלם את החוב ולכן הוא משתמט, אבל בשיהיו לו מעות יפרע אותו, את בפקדון אסור לו להשתמש בו ואם הוא נמצא בביתו עליו להודות בכך, וגם אם הפקדון אבד ואין לו כסף לשלם אותו, ישבע שאבד ויפטר.

הגמרא מביאה הוכחה אחרת שחשוד על הממון אינו חשוד על השבועה: אֶלָּא יש להוכיח מֵהָא דְּתָנֵי – ממה ששנה רַבִּי בַּר חָמָא בברייתא, שאַרְבָּעָה הַשּׁוֹמְרִין שיפורטו להלן, שקיבלו בהמה לשמור, ובאשר בא המפקיד ליטול את פקדונו הם טוענים שהבהמה אינה ברשותם וארע לה דבר מה שהם פטורים עליו, כדי שיוכל המפקיד להשביעם בשבועת השומרים הכתובה בתורה, שהבהמה אינה ברשותם, צְרִיכִין שתהיה בטענתם כְּפִירָה בְּמִקְצָת התביעה וְהוֹדָאָה בְּמִקְצָת התביעה. וכפי שהתבאר לעיל (ע"א) מצב זה יתכן בשקיבל שלש בהמות לשמור, באחת הוא מודה, בשניה הוא כופר וטוען שלא היו דברים מעולם, ועל השלישית הוא אומר שנאנסה. ואלו הן השומרים, שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׂוֹכֵר. וקשה, נֵימָא – שנאמר מִינּוֹ דַּחֲשִׁיד אַמְמוֹנָא חֲשִׁיד אַשְׁבּוּעֲתָא – שמתוך שהוא חשוד על הממון הוא חשוד גם על השבועה, אלא מוכח שחשוד על ממון אינו חשוד על שבועה.

דוחה הגמרא: הָתָם נַמִּי – גם שם בשומר שכופר באחת הבהמות, אין הוא חשוד לגזול אותה, אלא יש להניח שהבהמה נגנבה ממנו או אבדה לו, וְאִשְׁתַּמּוּטֵי קָא מִשְׁתַּמֵּיט משום שכָּבַר מַשְׁכַּחְתָּא לְגַנָּב וְתָפְסָתָא לֵיהּ – אמצא את הגנב ואתפוס את הפקדון ואשיב אותו למפקיד. אִי נַמִּי – או אם אבדה לו, אומר השומר לעצמו מַשְׁכַּחְתָּא לֵיהּ בַּאֲגַם – אמצא את הבהמה באגם במקום המרעה, וּמַיְיתִינָא לֵיהּ – ואביאנה למפקיד.

מקשה הגמרא: אִי הָכִי – אם כן שגם בפקדון קיימת סברת משתמט, הַכּוֹפֵר בְּפִקָּדוֹן וטוען שלא קיבל פקדון, ובאו עדים שקיבל, אַמַּאי – מדוע הוא פָּסוּל לְעֵדוּת, נֵימָא אִשְׁתַּמּוּטֵי קָא מִשְׁתַּמֵּיט – נאמר שאינו מתכוין לגזול את הפקדון, אלא אולי נגנב ממנו והוא משתמט מלהודות, וְכָבָר להכחיש עַד דְּכָחֲשָׁתָא וּמַשְׁכַּחְתָּא לֵיהּ – עד שאחפש את הפקדון ואמצאנו ואשיבנו למפקיד. מתרצת הגמרא: כִּי אֲמְרִינַן – מה שאמרנו שהַכּוֹפֵר בְּפִקָּדוֹן פָּסוּל לְעֵדוּת, מדובר באופן שודאי לנו שהוא לא משתמט, כְּגוֹן דַּאֲתוּ סָהֲדֵי וְאַסְהִידוּ בֵּיהּ – שבאו עדים והעידו בו דְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִיתֵיהּ לְפִקָּדוֹן בְּבֵיתֵיהּ – שבאותה שעה שכפר בבית דין בפקדון, היה הפקדון בביתו וַהֲוָה יָדַע – והוא ידע מזה. אִי נַמִּי – תירוץ נוסף, דַּהֲוָה נָקֵיט לֵיהּ בִּידֵיהּ – שבשעה שטען בבית דין לא היו דברים מעולם הוא החזיק את הפקדון בידו.

הגמרא מביאה הוכחה אחרת שחשוד על ממון אינו חשוד על שבועה: אֶלָּא יש להוכיח מֵהָא דְּאָמַר רַב הוּנָא, בענין שומר שכר

המשך בעמוד יח

או חינם, שטען שהפקדון נאנס אולם הוא לא רוצה להישבע ומוכן לשלם את תמורתו, **מַשְׁכִּירִין אוֹתוֹ שְׁבוּעָה שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ**, מפני שחוששים שמא נתן עיניו בפקדון והוא רוצה לקנותו בדרך זו מהמפקיד. נמצא שהוא חשוד על הממון, **וְנִימָא מִינּוֹ דַּחֲשִׁישׁ אַמַּמוֹנָא חֲשִׁישׁ אַשְׁבּוּעָתָא** – ונאמר שמתוך שהוא חשוד על הממון הוא חשוד גם על השבועה. וכיון שאנו משביעים אותו מוכח שהחשוד על ממון אינו חשוד גם על שבועה.

דוחה הגמרא: **הָתָם נַמִּי** – גם במקרה שהשומר משלם ואינו רוצה להישבע, הוא אינו סובר שיש איסור גזל בדבר, אלא הוא **מוֹרֶה** היתר **וְאָמַר** לעצמו הלא **דְּמֵי קָא יָהֲבְנָא לֵיהּ** – מעות אני נותן למפקיד עבור החפץ ואין זה גזל, ולכן אינו חשוד על שבועה.

רב אחא מקשה שאף שאינו עובר על איסור גזל, יפסל לשבועה: **אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מְדִיפְתִּי לְרָבִינָא, וְהָא קָא עָבַר עַל לַאו דְּ'לֹא תַחְמוֹד'** שגם הוא איסור הנוגע בממון, ומדוע אנו משביעים אותו. מתרצת הגמרא: האיסור של **'לֹא תַחְמוֹד', לְאִינְשֵׁי בְּלָא דְּמֵי מַשְׁמַע לְהוּ** – לבני אדם נדמה שעוברים עליו רק כשחומד חפץ של חבירו לעצמו בלי לשלם עבורו, אבל כשמשלם עבורו אין איסור בדבר, ולכן הוא לא חשוד על השבועה.